

UPPFÖLJNING STOCKHOLM STADS MILJÖPROGRAM 2008-2011

Dnr 303-1316/2012

Hösten 2007 antog kommunfullmäktige ett program för stadens miljöarbete för åren 2008 till 2011. Syftet med detta miljöprogram var att säkerställa uppfyllandet av kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål ”En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas”.

Stockholm stads miljöprogram 2008-2011 delades in i 6 inriktningsmål och 27 delmål:

1. Miljöeffektiva transporter
2. Giftfria varor och byggnader
3. Hållbar energianvändning
4. Hållbar användning av mark och vatten
5. Miljöeffektiv avfallshantering
6. Sund inomhusmiljö

Miljöprogrammet var det första och hittills enda styrprogram som helt integrerades i stadens ledningssystem ILS. Det faktiska uttrycket av denna integrering i ledningssystemet gestaltades i det då nya verktyget ILS-webb. Integrering betyder framför allt att miljöprogrammets antagna delmål bryter ned kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål till uppföljningsbara och genomförbara delmål.

Genom integreringen av i ledningssystemet har uppföljningen av miljöprogrammet flyttats från en separat process till budgetprocessen och redovisas i kommunstyrelsens uppföljning av kommunfullmäktiges verksamhetsområdesmål ”En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas”.

Ansvar för uppföljningen av delmålen fördelades av kommunfullmäktige på ett antal facknämnder, inklusive kommunstyrelsen. Genomförandeansvaret har dock åvilat samtliga nämnder. Kommunfullmäktige bestämde samtidigt att kommunstyrelsen har det övergripande uppföljningsansvaret. Detta betyder att medan ansvaret för respektive delmål lades på facknämnderna så gavs kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för att uppföljningen, genom att:

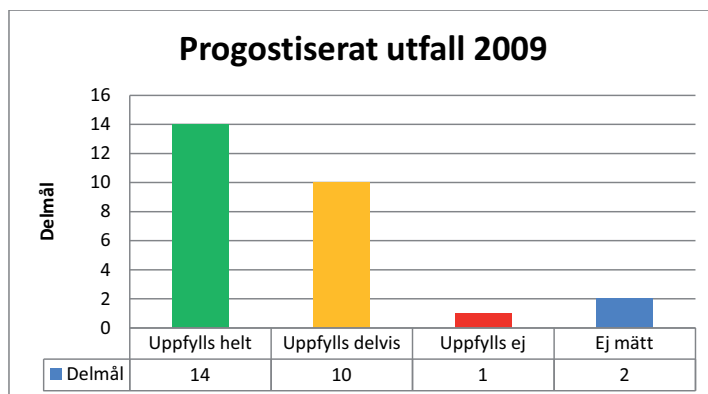
- Kommunstyrelsen bedömer verksamhetsområdesmålets utfall, vilken utgår från kommunfullmäktiges aktuella prioritering samt i ordning:
 1. Kommunfullmäktigeindikatorernas utfall

2. Nämndindikatorernas utfall
 3. Övrig tertial- och årsredovisningsrapportering från nämnderna
- Se till att nämnderna implementerar delmålsuppföljningen i sin verksamhetsplanering genom sin uppsiktsplikt.

De bedömningar av miljöprogrammets delmål som återfinns i denna redovisning är gjorda av respektive uppföljningsansvarig nämnd. Varje bedömning av respektive delmål är därmed nämndbehandlad. Nämndens underlag för bedömningen redovisas tillsammans med denna. Det ska dock understrykas att nämndernas underlag endast utgör grund för kommunstyrelsens sammanställning av denna redovisning. Kommunstyrelsen har därmed kunnat redigera texten i syfte att öka förståelse, läsbarhet och sammanhang.

Redovisning av miljöprogrammets delmål 2009

En samlad redovisning av miljöprogrammets samtliga delmål gjordes senast i samband med årsredovisningen för 2009. I redovisningen lämnades utfall för indikatorer som används för att bedöma delmålens måluppfyllelse. Därutöver ombads nämnderna prognostisera ett väntat utfall vid miljöprogrammets avslutande löptid. Uppföljningsansvariga nämnder prognostiserade då ett förväntat utfall 2011 enligt följande:

Av Miljöprogrammets 27 delmål bedömde uppföljningsansvariga nämnder att:

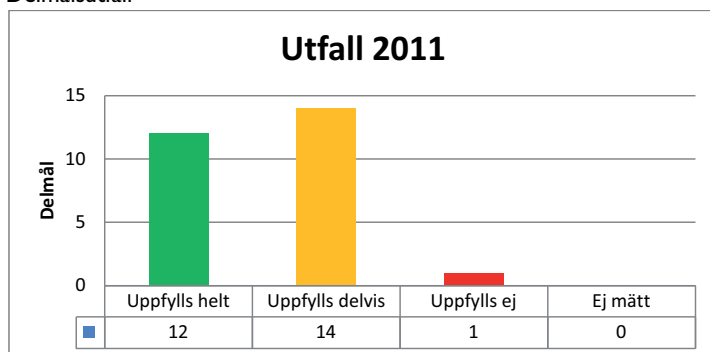
- 14 skulle komma att nås helt till 2011
- 10 skulle uppfyllas delvis
- 1 inte skulle nås
- 2 delmål saknade mätning varför ingen prognos gjordes.

Integreringen av miljöprogrammet i nämndernas och bolagens verksamhetsplanering på det sätt som illustrerades i det nya verktyget ILS-webb

innebar ett delvis nytt arbetssätt för verksamheterna 2009. Metoder för att utarbeta mål, indikatorer, aktiviteter och åtagande i enlighet med kvalitetsstrategin i den nya miljön har sedan 2009 utvecklats betydligt. Flera nämnder har sedan 2009 års rapportering utvecklat nya mätinstrument som ersättning för indikatorer som var mindre uppföljbara eller kostnadseffektiva. Det är således flera indikatorer som inte följt med in i 2010 och 2011 års verksamhetsplanering, vilket bidrar till att förklara diskrepansen mellan prognosen 2009 och det faktiska utfallet 2011. Underlaget för prognoserna var i några fall helt enkelt för otydligt eller för begränsat.

Redovisning 2011

Delmålsutfall

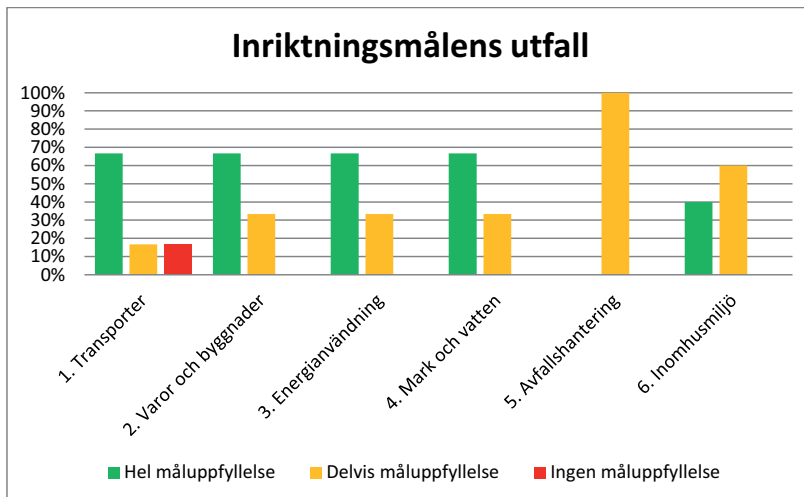
Nämnderna bedömer att:

- 12 av 27 delmål har uppfyllts helt
- 14 delmål har uppfyllts delvis
- 1 delmål har inte uppfyllts

Generellt sett kan sägas att mätmetoderna har utvecklats och förfinats sedan 2009. Nämnderna och bolagen har också blivit bättre på att ta fram aktiviteter och åtaganden som stödjer måluppfyllelsen.

Inriktningsmål

Av inriktningsmålen noteras bäst utfall för de fyra första målen, nämligen de som berör transporter, varor och byggnader, energianvändning samt mark och vatten. Något sämre utfall har inriktningsmålen för avfallshantering och inomhusmiljö (se tabell nedan).

Kommunfullmäktige har sedan 2008 prioriterat klimatfrågan. Prioriteringen har bland annat märkts genom att inriktningens mål "Miljöeffektiva transporter" och "Hållbar energianvändning" har följts av ett flertal indikatorer som återkommande rapporteras på kommunfullmäktigenivå. Styrningen mot hög måluppfyllelse har utgått från centralt håll. Kommunstyrelsens tertialvisa uppföljning har därför resulterat i hög måluppfyllelse för inriktningens målen ett och tre.

Inriktningens mål "Miljöeffektiv avfallshandling" och "Sund inomhusmiljö" rapporterar ett något sämre utfall än övriga mål. Sämst utfall rapporteras för avfallsmålet. Stadsledningskontoret vill framhålla att inget inriktningens mål har ett *dåligt* utfall, men att en jämförelse dem emellan både kan och bör göras för att söka identifiera orsaker till de visserligen små, men än dock skillnaderna i utfall.

När utfallet för delmålen (och indikatorerna) korreleras med den uppföljningsansvariga nämndens faktiska rådighet över delmålens och indikatorernas utveckling kan ett samband skönjas. Nämnder med låg rådighet över delmålens utveckling rapporterar generellt ett sämre utfall för delmålen än nämnder med medelhög- eller hög rådighet.

Verksamhetsområdesmål

Kommunfullmäktiges mål för verksamheterna delas in i 13 verksamhetsområdesmål. För en del av dessa mål finns särskilda ibland särskilda styrdokument framtagna. Stadens miljöprogram är ett sådant styrdokument som ska vägleda och styra nämndernas och bolagens arbete inom miljöområdet. 2008-2011 var målet formulerat såsom "En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas".

Syftet med miljöprogrammet är alltså att stadens övergripande mål för miljön nås. Kommunstyrelsen har uppföljningsansvaret för verksamhetsområdesmålet och gör en samlad bedömning av målet utifrån nämndernas och bolagens rapportering och utfall på området. Denna uppföljning sker inom ramen för budgetprocessen. 2011 bedömde kommunstyrelsen att målet uppfylldes helt.

Prognossäkerhet 2009- 2011

Nämndernas prognossäkerhet från 2009 års redovisning fram till idag är tämligen god. För 15 av 27 delmål har nämnderna prognostiserat samma utfall 2009 som redovisas 2011. I fem fall redovisas bättre utfall 2011 än vad som prognostiserades 2009 och i sju fall har utvecklingen för delmålet blivit sämre än vad som troddes 2009.

Delmål med bättre utfall 2011 än prognostiserat 2009

Delmål	Prognos 2009	Utfall 2011	Nämndens rådighet
3.1 Energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar minskar med 10 procent. (mhn)	Delvis	Helt	Låg
4.1 Särskilt värdefulla mark- och vattenområden ska bevaras. (sbn)	Delvis	Helt	Hög
4.3 Stockholmarna har god tillgång till variationsrika mark- och vattenområden. (expl)	Helt	Ej bedömd	Hög
4.4 Stadsbyggandet ska vara långsiktigt hållbart. (sbn)	Helt	Delvis	Hög
6.3 Andelen klagomål angående inomhusmiljö till miljö- och hälsoskyddsnämnden som föranleder åtgärd för fastighetsägare minskar. (mhn)	Helt	Delvis	Låg

Kommentar:

Delmål 3.1 har nått full måluppfyllelse trots låg rådighet från den uppföljningsansvariga nämnden. Nämnden äger en viss rådighet genom funktionen Energicentrum som förmedlar kunskap och experthjälp till nämnder och bolag som genomför energieffektiviseringar. Den faktiska förmågan att påverka nämndernas och bolagens verksamhetsplanering genom styrande åtgärder på detta område bedöms dock som liten. Den höga måluppfyllelsen har nåtts genom stark central styrning och av kommunfullmäktige lagda effektiviseringskrav i budgetdokumenten.

Delmål med sämre utfall 2011 än prognostiserat 2009

Delmål	Prognos 2009	Utfall 2011	Nämndens Rådighet
--------	--------------	-------------	-------------------

1.2 Stadens bilpark består till 100 procent av miljöbilar som till 85 procent körs på förnybart drivmedel. (mhn)	Helt	Delvis	Låg
2.2 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in är minst 15 procent. (ks)	Helt	Delvis	Medel
3.3 Utsläppen av växthusgaser från energianvändning minskar med 10 procent per stockholmare. (mhn)	Helt	Delvis	Låg
5.1 Mängden avfall från stadens verksamheter ska minska. (Trn)	Helt	Delvis	Låg
5.2 Mängden avfall som nyttiggörs från stadens verksamheter ökar. (Trn)	Helt	Delvis	Medel
5.4 Mängden avfall per stockholmare minskar samtidigt som mängden avfall som nyttiggörs ökar. (Trn)	Helt	Delvis	Medel
6.5 Staden ska verka för att barn och ungdomar inte utsätts för skadliga höga ljudnivåer vid konserter, diskotek och evenemang.(mhn)	Helt	Delvis	Medel

Kommentar:

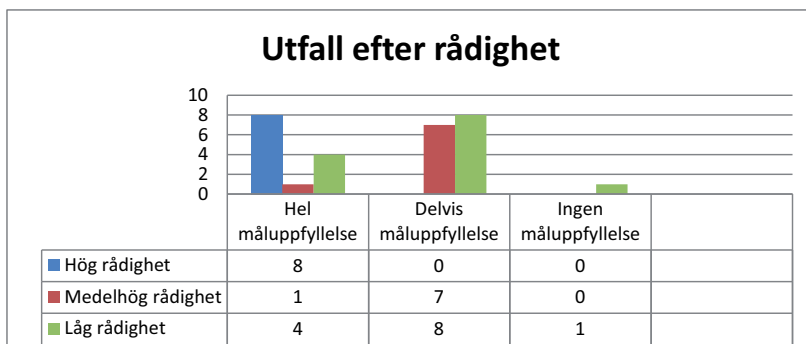
Miljö- och hälsoskyddsnämnden har bedömt miljöbilsindikatorn som delvis uppfylld. Indikatorns utfall var i årsredovisningen för 2011 nästan 97 procent, det vill säga mycket nära hel måluppfyllelse. Indikatorn har under hela miljöprogramsperioden varit föremål för central styrning genom att den varit en indikator i stadens budget, vilket förklarar det höga utfallet trots den uppföljningsansvariga nämndens låga rådighet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden besitter viss rådighet genom det sedan på mitten av 1990-talet löpande miljöbilsprojektet. Dock bedöms projektet ha begränsad rådighet över nämndernas och bolagens verksamhetsplanering jämfört med den styrning som skett genom kommunstyrelsens månadsvisa uppföljning.

Rådighet

Miljöprogrammets integrering i ledningssystemet innebär att respektive nämnd och bolagsstyrelse har att implementera programmets mål i sin verksamhetsplanering och styra verksamheten så att målen nås, eller åtminstone så att måluppfyllelse stöds. Miljöprogrammet som styrdokument är tydligt med att det omfattar samtliga verksamheter. Ansvar för att delmålens genomförande faller därmed tungt på respektive nämnd och bolagsstyrelse.

Det är dock både intressant och relevant att reflektera över hur det påförda uppföljningsansvaret korrelerar mot nämndens möjlighet att påverka delmålens utfall genom styrning. Begreppet rådighet syftar därmed på den

uppföljningsansvariga nämndens möjlighet att genom sin verksamhetsplanering påverka delmålets utfall. Bedömningen av ansvarig nämnds rådighet i denna rapport är gjord av stadsledningskontoret och nämns under respektive delmålsredovisning. Bedömningen över rådigheten ger möjlighet att ställa detta i förhållande till utfallet.

Kommentar:

Antalet delmål summerar inte till 27 eftersom två av delmålen är bedömda två gånger där delmålsansvaret varit delat mellan nämnder och dessa kommit fram till olika slutsatser.

Tabellen beskriver utfallet för respektive delmål i förhållande till den ansvariga nämndens rådighet att genom åtgärder i sin verksamhetsplanering påverka och styra det faktiska utfallet. Tabellen visar att nämnder som haft hög eller medelhög egen rådighet över utfallet uppvisar bättre resultat än nämnder som har lägre rådighet över utfallet.

I fyra delmål har delmålet uppnåtts helt, trots att rådigheten är bedömd som låg eller mycket begränsad ur den ansvariga nämndens perspektiv.

Stadsledningskontoret bedömer trots detta att det för tre av dessa ändå funnits incitament för enskilda nämnder och att det därmed finns förklaringar för den höga måluppfyllelsen som ligger utanför den uppföljningsansvariga nämndens verksamhet. Delmål 1.4, 1.5 och 3.1 har alla hög måluppfyllelse trots den uppföljningsansvariga nämndens låga rådighet.

Vad gäller delmål 1.4 *Staden ska verka för att andelen personer som åker kollektivt, cyklar och går ökar* har staden under hela programperioden drivit satsningar på cyklism i form av investeringar i cykelmiljön, cykelbanor, cykelfält och cykelparkeringsmöjligheter. Trängselskatten har kanske mer än andra åtgärder bidragit till delmålets höga måluppfyllelse.

Delmål 1.5 *Staden ska verka för att andelen miljöfordon och andelen förnybart bränsle ökar* har trots den uppföljningsansvariga nämndens låga rådighet erhållit hög måluppfyllelse genom de riktade åtgärderna från regering och riksdag för frågan. Insatserna för att öka den miljöbilsklassade andelen av fordonsflottan har varit många. Miljöbilar har bland annat varit undantagna från trängselskatt, miljöbilspremie har utgått vid inköp av miljöfordon och det senaste exemplet på incitament avser fordonsskattebefrielse för miljöbilar. Bensinstationer har även enligt lag tvingats tillhandahålla alternativt förnybart fordonsbränsle. Även staden har under en period erbjudit gratis parkering till miljöbilar.

3.1 *Energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar minskar med 10 procent* är ett delmål som varit föremål för mycket central styrning. Kommunfullmäktige har under hela programperioden prioriterat frågan. Bland annat har riktade energieffektiviseringskrav utgått i stadens budgetar, lokalförvaltande nämnder och bolag arbetar systematiskt med frågan och sist men inte minst har kommunfullmäktige följt frågan genom indikatorer i stadens budget, vilket bidragit till delmålet starka centrala styrning.

Delmål 6.3 *Andelen klagomål angående inomhusmiljö till miljö- och hälsoskyddsnämnden som föranleder åtgärd för fastighetsägare minskar* har även det hög måluppfyllelse trots låg rådighet från uppföljningsansvariga nämnden. Det har inte gått att fastställa något orsakssamband till den höga måluppfyllelsen.

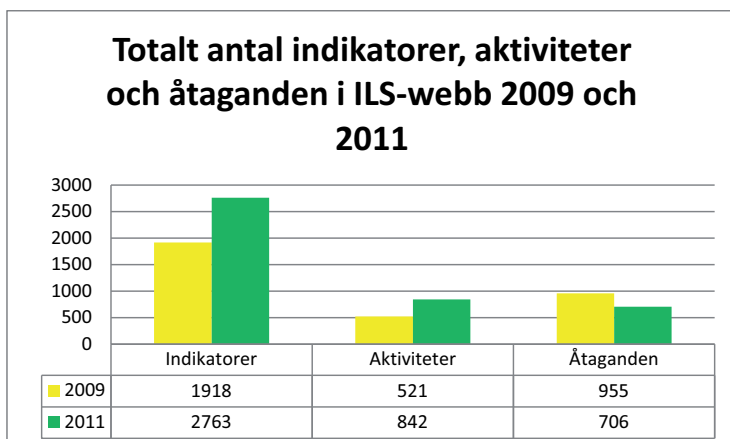
Underlaget finns nämndernas och styrelsernas verksamhetsplaner och kan läsas ut i ILS-webb

Stadens miljöarbete sker i vardagen ute i verksamheterna på enhetsnivå. Det beskrivs i nämndernas, avdelningarnas och enheternas verksamhetsplanering och har därmed en direkt koppling till budget. Integreringen av miljöprogrammet i ledningssystemet ILS har inte bara lagt grunden till stadens effektiva miljöarbete utan utgjorde också motivering till Europeiska Kommissionens utmärkelse Europas Miljöhuvudstad 2010.

Ett utdrag ur ILS-webb under verksamhetsområdesmålet 1.3 visar att miljöarbetet styrs av sammanlagt 2763 indikatorer från kommunfullmäktigenivån ner till enhetsnivå. Till dessa indikatorer ska 842 aktiviteter läggas, vilka utfördes under bara 2011. Enheterna har därtill gjort 706 stycken åtaganden. Samtliga indikatorer, aktiviteter och åtaganden syftar till leda till måluppfyllelse för verksamhetsområdesmålet. Bedömningen i årsredovisningen 2011 var att verksamhetsområdesmålet uppfylldes helt.

De över 2000 indikatorerna som kan spåras i ILS-webb är förstås inte "unika" indikatorer, utan en följd av att de kopieras nedåt i organisationsträdet. Dock är de ett mått på "miljöaktivitet" i stadens samlade verksamhetsplanering. Det kan

därför noteras att ”miljöaktiviteten” i stadens verksamhetsplanering till och med i stora delar gått upp jämfört med föregående redovisning som gjordes 2009.

Delmålsredovisning avseende 2011 med indikatorutfall 2008-2011.

Miljöeffektiva transporter

1.1 Staden arbetar systematiskt för att minska miljöbelastningen från egna och upphandlade transporter.

Kommunstyrelsen bedömer att delmålet uppnås helt. Kommunstyrelsen konstaterar att stadens nämnder arbetar aktivt för att minska miljöbelastningen. Arbetet innebär bland annat att fordon byts ut till miljöbilar och att resepolicy utarbetas. Under perioden har två olika indikatorer använts för att följa upp delmålet. Indikatorn ”Andel av verksamheter som har ett systematiskt arbete för effektiva resor och transporter” nådde ett utfall när 100 procent under tiden den mättes. Indikatorn ”Andel medarbetare som under arbetstid använder miljövänliga transportmedel när de reser i tjänsten” användes som uppföljningsmått under programperiodens senare hälft. Indikatorns utfall motsvarade årsmålets 85 procent.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft hög rådighet över delmålets utfall.

Indikator	Årsmål 2009	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
-----------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Andel av verksamheter som har ett systematiskt arbete för effektiva resor och transporter		>60 %	94 %	-	-
Andel medarbetare som under arbetstid använder miljövänliga transportmedel när de reser i tjänsten	85 %	-	-	85 %	85 %

I.2 Stadens bilpark består till 100 procent av miljöbilar som till 85 procent körs på förnybart drivmedel.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Trenden är positiv och målet om 100 procent miljöbilar har nästan nåtts.

Många förvaltningar och bolag har bytt ut sina bilar under senare år och andelen miljöfordon är nu 98 procent. Eftersom enbart miljöbilar får köpas/leasas, kommer målet förmodligen att nås snart.

Fler tankar etanol och fordonsgas och andelen är 84 respektive 71 procent. Det betyder att målet på 85 procent nästan nåtts då det gäller etanol, men att det är en bit kvar till målet då det gäller fordonsgas.

Stockholms stad har en av landets största miljöbilsflottor, nästan 750 bilar. Drygt hälften av bilarna är gasbilar. Näst vanligaste miljöbilen i stadens tjänst går på E85 (etanol). Vid utgången av 2011 var 98 procent av bilarna i stadens egen bilpark miljöbilar. Antalet elbilar i stadens verksamheter har mer än fördubblats under 2011, från 6 till 14.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall
	2011	2008	2009	2010	2011
Andel miljöbilar i stadens fordonspark inkl. leasade fordon exkl. utrycknings- och specialfordon (KF-indikator)	100 %	80 %	91 %	96,3 %	96,8 %
Andel elbilar i stadens fordonspark inkl. leasade fordon exkl. utrycknings- och specialfordon	2,5 %	-	-	-	2,2 %

(KF-indikator)					
Andel förnyelsebart drivmedel i stadens egna och leasade etanol- och fordonsgasbilar (KF-indikator)	85 %	29 %	51 %	85 % etanol 56 % gas	72 %

I.3 Staden ska verka för att utsläppen från trafiken minskar.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Den allra största delen av trafiksektorns utsläpp kommer från vägtrafiken. Trafikarbetet på Stockholms vägar håller en generellt ökande trend. Trafiken i innerstaden har däremot minskat med ca 10 procent sedan år 2006 tack vare trängselskatten. Utsläppen från vägtrafiken mellan år 2006 och 2009 är i stort sätt oförändrad genom att andelen miljöfordon i trafik fortsätter att öka. År 2010 har nya emissionsfaktorer använts för att beräkna vägtrafikens utsläpp. De emissionsfaktorer som nu används är gemensamma för hela Europa. De Svenska emissionsfaktorerna uppdateras inte längre utan har ersatts av Artemis nya emissionsfaktorer, vilka ger högre utsläpp av koldioxid. År 2010 var 19 procent av personbilarna registrerade i Stockholms stad klassade som miljöbilar. Nyförsäljningen av miljöbilar i länet ligger kring 40 procent av den totala försäljningen. Beräkningarna av utsläppen från flyg omfattar endast start och landning vid Bromma flygplats. Huvuddelen av flygresornas utsläpp ingår därmed inte. Uppgifterna om utsläppen från sjöfart, arbetsmaskiner och flyg är högst osäkra.

Miljö kvalitetsnormen för NO₂ innebär att gränsvärdet 60 mikro-gram/m³ får överskridas max 7 dygn per år. År 2011 överskreds normvärdet vid mätstationerna på Hornsgatan, Sveavägen, Norrlandsgatan och L:s Essingen. NO₂ halterna har under en lång period uppvisat en nedåtgående trend tack vare renare fordon. 2011 uppvisade en fortsättning på den trenden bortsett från stationen vid Lilla Essingen. En förväntad ökad andel dieselfordon i staden kan leda till större utsläpp och förändring i trenden. För att klara normen på samtliga mätstationer krävs åtgärder som minskar trafiken i staden.

Data från 2011 visar att normvärdet för partiklar överskrids på samtliga stationer i gatunivå i Stockholm. En stor del av orsaken till de högre halterna jämfört med 2009 och 2010 var torra vägbanor under våren och hösten vilket underlättade för vägdammspartiklarna (från dubbdäcksslitage) att komma upp i luften. För att gränsvärdet ska klaras krävs troligen åtgärder mot dubbdäcksanvändningen i hela staden, akutåtgärder i form av dammbindning samt åtgärder som minskar trafiken i staden. Siffran för koldioxidutsläpp från trafik för 2011 redovisas under hösten 2012.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Antal dygn där dygnsmedelvärdet för kvävedioxid (NO ₂) överskrider 60 µg/m ³ (KF-indikator)	7	64	77	63	32
Antal dygn där dygnsmedelvärdet för partiklar (PM 10) överskrider 50 µg/m ³ (KF-indikator)	35	76	65	46	58
Koldioxidutsläpp från trafik	-	1,15	1,13	1,19	-

I.4 Staden ska verka för att andelen personer som åker kollektivt, cyklar och går ökar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt. Att i undersökningen Miljö och miljövanor år 2007 uppgav 6 av 10 stockholmare att de alltid eller oftast åker kollektivt till arbetet/skolan under merparten av resan. I undersökningen 2010 har frågeställningen omformulerats och kan inte jämföras med tidigare data. 2010 svarar 52 procent att de oftast åker kollektivt, 7 procent att de oftast åker kollektivt och cyklar, samt 4 procent att de oftast åker kollektivt och bil.

Andelen som reser kollektivt jämfört med de som åker bil ökade fram till 2007 men har därefter planat ut. Mätningar för 2011 redovisas sommaren 2012.

Att cykla eller gå till arbetet eller skolan är vanligast bland dem som bor i innerstaden. I undersökningen Miljö och miljövanor 2010 har frågeställningen omformulerats och kan inte jämföras med tidigare data. 2010 svarar 14 procent att de oftast cyklar eller går, 7 procent att de oftast cyklar och åker kollektivt, samt 2 procent att de oftast cyklar och åker bil.

Resultat från cykelmätningarna visar en mycket kraftig ökning av antalet cyklister. Totalt är det ca 150 000 cyklister som cyklar ett vardagsdygn i Stockholms innerstad. Sedan början av 1990-talet har antalet cyklister stadigt ökat i Stockholm. Trenden blev starkare efter 1998 och sedan 2004 har det varit en kraftig och konstant ökning av cykeltrafiken. Mycket tack vare stadens satsning på ökat cyklande och de investeringar som gjorts under senare år för att förbättra cyklisternas miljö. Till exempel nya cykelbanor, cykelfält, nya parkeringsmöjligheter och framkomlighetsfrämjande åtgärder.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall
-----------	--------	--------	--------	--------	--------

	2011	2008	2009	2010	2011
Andel stockholmare som reser kollektivt till och från arbetet	-	-	-	52 %	-
Antal kollektivtrafikanter som passerar innerstadssnittet och regioncentrumsnittet i båda riktningarna	-	66/32	66/31	67/33	-
Andel stockholmare som cyklar eller går till och från arbetet	-	-	-	14	-
Antal cyklister som passerar innerstadssnittet	-	43	47,5	54,2	57,1

I.5 Staden ska verka för att andelen miljöfordon och andelen förnybart bränsle ökar.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt. Trenden har under flera år varit en ökande andel miljöbilar i nybilsförsäljningen. Ökningen har dock avtagit de senaste åren och andelen av nyförsäljningen i länet är nu ungefär 40 procent av den totala försäljningen.

År 2010 var 19 procent av personbilarna registrerade i Stockholms stad klassade som miljöbilar.

Andelen snåla diesel- och bensinbilar har ökat kraftigt i miljöbilsförsäljningen de senaste åren, främst på bekostnad av andelen etanolbilar.

I absoluta tal säljs fortfarande flest miljöbilar i Stockholm och länet ligger på en niondeplats när det gäller miljöbilarnas andel av hela nybilsförsäljningen.

Siffran för andelen förnybara drivmedel 2011 redovisas under hösten 2012

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel förnybara drivmedel av den totala mängden drivmedel i Stockholm stad	-	7,2	7,5	7,4	-

Utöver redovisade indikatorer ligger data över redovisade andel miljöbilar i nybilsförsäljningen i Stockholms län, samt andel förnybara drivmedel av den totala mängden drivmedel i Stockholm stad till grund för bedömningen. 2007 var

andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen 19 procent, 2008 39,1 procent. Andelen förnybart bränsle ökade från 5,3 procent 2007 till 6,8 procent 2008.

1.6 Staden ska verka för att trafikbullret utomhus minskar.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet ej uppnås. Ett målvärde på 65 dBA har satts för indikatorerna i enlighet med Trafikverkets mål för det statliga vägnätet samt den målsättning Stockholms stad arbetat med som gräns för riktade bullerskyddsåtgärder. År 2011 var ljudnivån vid Sveavägen i paritet med många av de föregående åren. De två senaste årens nivåer har dock påverkats av ovanligt snörika vintrar. Mycket snö dämpar bullret.

Den ekvivalenta bakgrundsnivån (L95) är det bästa jämförelsemåttet för parker som Observatorielunden eftersom kortvarigt lokalt buller reduceras. Ljudnivån avspeglar därmed hur stadens utomhusbuller eller det allmänna bruset, förändras över tiden.

Sedan 2009 har bullerinstrumentet varit trasigt. Mätvärden kan därför inte redovisas.

I undersökningen Miljö och miljövanor år 2007 uppgav 15 procent av de tillfrågade att man störs av trafikbuller. År 2010 hade den andelen ökat till 16 procent.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms låg hög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Arsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2008	Utfall 2008	Utfall 2008
Årsmedelvärde för bullernivåer vid Sveavägen (dBA)	65	66,1	66,9	65,6	65,9
Årsmedelvärde för bullernivåer vid Observatorielunden (dBA)	-	45,3	-	-	-
Andel stockholmare som upplever sig ganska mycket eller i högsta grad störda av trafikbuller i sin bostad. (dBA)	-	-	-	16	-

Giftfria varor och byggnader

2.1 Utsläppen av miljö- och hälsoskadliga ämnen från varor och byggnader ska minska.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet uppnås delvis.

Indikatorerna visar andelen av sex utvalda metaller respektive tio organiska ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam. För att undvika inverkan

på tidstrenden från tillfälliga höga eller låga värden anges värdena som löpande treårsmedelvärden.

Fyra av de sex utvalda metallerna (67 procent) visar sjunkande halter i rötslam medan två av dem, koppar och zink, visar en liten ökning sedan 2007.

Fyra av de utvalda organiska ämnena har längre tidsserier där trender kan utläsas. Tre (75 procent) av dessa fyra visar sjunkande halt i rötslam (nonylfenol, DEHP och PAH), medan PCB har ökat något sedan 2007. Om även de kortare serierna tas med i jämförelsen visar 9 av 11 (81 procent) en sjunkande trend.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel upphandlingar av datorer och övrig elektronikutrustning, kontorsmöbler, textilier, däck, städkemikalier och städtjänster där krav ställts på att prioriterade miljöskadliga ämnen inte ingår	100	-	100	100	100
Medelkoncentrationen av metaller i rötslam per år.	-	67	67	67	67
Medelkoncentration av organiska ämnen i rötslam per år	-	-	-	75 %	75 %

2.2 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in är minst 15 procent.

Kommunstyrelsen bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Andelen inköpt ekologiskt livsmedel har ökat kontinuerligt. Konteringen av de ekologiska produkterna har försvårats av faktumet att nämnderna haft problem med att få tydliga fakturaunderlag från leverantörerna.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta livsmedel	16 %	10 %	11 %	12,2 %	13,3 %

2.3 Under perioden ska två bostadsprojekt miljöprofileras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden och exploateringsnämnden delar på ansvaret för delmålet uppföljning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet uppnås delvis. Exploateringsnämnden bedömer att målet uppnås helt.

Kommunfullmäktige beslutade den 19 oktober 2009 att miljöprofilera tre områden;

- Norra Djurgårdsstaden (Stockholm Royal Seaport)
- Västra Liljeholmen
- Miljonprogramsområden i staden

Arbetet med miljöprofilering av Norra Djurgårdsstaden pågår.

Exploateringskontoret har tillsammans med berörda förvaltningar och bolag inrättat en styrgrupp, en arbetsgrupp samt tematiska fokusgrupper för miljöprofileringen. Fokusgrupperna arbetar med att ta fram underlag för hur Norra Djurgårdsstaden ska bli i världsklass när det gäller energi, transporter, byggnaden, klimatanpassning, kretslopp, livsstil och verksamheter.

Ett övergripande miljöprogram har beslutats i kommunfullmäktige. Utifrån detta tas detaljerade handlingsprogram fram för varje etapp.

Ett innovationscenter i området har startats upp där samarbete med företag har inletts för att visas upp miljöteknik och så småningom ska olika aktiviteter startas upp för att motivera och underlätta för boende och verksamma att ha en hållbar livsstil. "Det ska vara lätt att göra rätt". Erfarenheterna från Hammarby Sjöstad tas tillvara bland annat genom att KTH har utvärderat utbyggnaden av Hammarby sjöstad samt deltar i arbetet med att miljöprofilera Norra Djurgårdsstaden samt uppföljningen av Norra Djurgårdsstadens miljöprogram. Norra Djurgårdsstaden är ett av 18 Hållbara städer projekt som är utvalda av Clinton Climate Initiative att vara modell för övriga världen.

Arbetet med miljöprofilering av Västra Liljeholmen har inte startat på grund av att det inte är möjligt att bygga bostäder där förrän Cementa fabriken har förflyttats.

Arbetet med miljöprofilering av miljonprogramsområden har påbörjats genom projektet Hållbara Järva som har fått bidrag från "Delegationen för hållbara städer". I projektet ingår energieffektiv renovering av sju miljonprogramshus i Järva, förnyelsebar energi, kulturhistoriska hänsyn, förbättrat cykelvägnät, cykelfrämjande åtgärder och dialog och informationskampanjer. Projektet leds av

Miljöförvaltningen i samarbete med Trafikkontoret, Svenska bostäder, stadsdelförvaltningarna i Järva, Stockholm Vatten, Stadsmuseet, Fortum och stadsledningskontoret. Projektet kan ses som ett pilotprojekt för att sprida erfarenheter till övriga miljonprogramsområden och i det nya miljöprogrammet har nya mål beslutats angående energieffektiv renovering. Något brett miljöprogram för miljonprogramsområdena i staden har inte tagits fram.

Exploateringsnämnden är ansvarig för arbetet att utveckla miljöprofilsområdet Norra Djurgårdsstaden och följa miljöprofileringen av Västra Liljeholmen som sker på privat mark. Miljonprogramsområdena är också ett miljöprofilområde. Arbetet följs och samordnas med övriga miljöprofileringar av exploateringsnämnden och utförs av stadens bostadsbolag. En del av det övergripande miljöprogrammet för Norra Djurgårdsstaden berör etableringen av ett innovationscentrum som verktyg för att bland annat uppnå de höga klimat-, miljö- och hållbarhetsmålen i Norra Djurgårdsstaden.

Exploateringsnämnden bedöms haft hög rådighet över delmålet utfall. Miljö- och hälsoskydds-nämnden bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Hållbar energianvändning

3.1 Energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar minskar med 10 procent.

Miljö- och hälsoskydds-nämnden bedömer att delmålet uppnås helt. Energianvändning har minskat med cirka 12 % under programperioden, vilket innebär att målet har uppnåtts. Noteras kan att andelen el har ökat.

Den totala elanvändningen mätt i Gwh har ökat under programperioden. Det råder viss osäkerhet i bakgrundsdata beroende på tre faktorer: Om fastigheter sålts eller köpts, om omvandlingen från kronor till kWh verkligen stämmer och om relationen av bokföring av elen mellan fastighetsägare och hyresgäst. En förklaring till den ökande elanvändningen kan vara ökad användning av el i FTX-system (från och tilluftsventilation med återvinning) och värmepumpar samt att vintrarna 2009 -2011 var extremt kalla.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall
	2011	2008	2009	2010	2011
Energianvändning för värme och varmvatten i stadens byggnader och anläggningar	-	1582	1681	-	1387

Elförbrukning (gWh)	680	373	353	684*	630
Elförbrukning per kvadratmeter (kWh)	80 kWh	-	-	44	39,5

* 2010 inkluderas även bolagen elanvändning.

3.2 Upphandlad el i stadens egna verksamheter bör uppfylla kraven för miljömärkning.

Kommunstyrelsen bedömer att delmålet uppnås helt. Samtliga nämnder har idag möjlighet att ansluta sig till den genomförda centralupphandlingen av el som avser miljömärkt el. Därutöver har ett antal av bolagen anslutit sig till det centrala avtalet.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålets utfall.

3.3 Utsläppen av växthusgaser från energianvändning minskar med 10 procent per stockholmare.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Utsläppen inom uppvärmningen har ökat under programperioden på grund av den kalla vintern 2009 - 10.

Beräkningsmetod för utsläpp från transportsektorn har förändrats under programperioden. Den nya beräkningsmetoden visar högre utsläppsvärden än den tidigare metoden. Siffror för 2011 redovisas under hösten 2012.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålets utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
	2011				
Utsläppen av växthusgaser (ton/invånare)	3,4	-	3,4	3,4	3,8
Växthusgasutsläpp från fossil energianvändning (exkl. trafik)	-	-	-	-	-
<i>Ytterligare indikator nämnden åberopar som stöd för bedömningen.</i>					
Utsläpp av växthusgaser per stockholmare	-	3,42 ton/inv	3,36 ton/inv	3,73 ton/inv	-

Hållbar användning av mark och vatten

4.1 Särskilt värdefulla mark- och vattenområden ska bevaras.

Stadsbyggnadsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt. I samtliga detaljplaneprojekt som berör habitatnätverken har kontoret studerat hur projekten kan utformas för att inte skada, och om möjligt stärka, de ekologiska sambanden. Indikatorernas effektivitet/lämplighet kan ifrågasättas då alltför generella mått blir intetsägande.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft hög rådighet över delmålets utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Förändring av markyta som är skyddad som natur- eller kulturresevat	+90 ha	0	0	0	0
<i>Ytterligare indikator nämnden vill åberopa för uppföljning av delmålet</i>					
lanspråktagen särskilt värdefull markyta i kärnområden eller spridningszoner i den ekologiska infrastrukturen				2 ha	2,5 ha

4.2 Exploatering av värdefulla mark- och vattenområden kompenseras.

Exploateringsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt. Under perioden 2006-2010 pågick 433 projekt varav 259 avslutades och 174 påbörjades. Av dessa var det 207 projekt som tog någon form av grönyta i anspråk för exploatering. Utvärderingen av grönkompensation har gjorts för dessa 207 projekt. De projekt som markanvisades 2011 bedöms inte förändra resultatet av den stora uppföljning som exploateringskontoret gjorde av projekt för perioden 2006-2010.

Andelen projekt med höga värden för både rekreation och biologisk mångfald har kompenserats till 100 procent enligt uppföljning för åren 2006-2010. Andelen av denna grönkompensation som avsett ekologisk åtgärd har uppgått till 92 procent.

Andelen projekt där kompensation har skett för att grönyta med höga rekreativvärden har tagits i anspråk uppgick i uppföljning för år 2006-2010 till 82 procent. Andelen av denna grönkompensation som avsåg ekologisk åtgärd uppgick till 43 procent.

97 procent av de projekt som tagit grönyta med höga naturvärden i anspråk har kompenserats enligt uppföljning för år 2006-2010.

Av kompensationsprojekten avsåg 57 procent ekologisk åtgärd.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft hög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel av projekt som tar i anspråk mark med både sociala och kulturella värden (rekreation) samt värden för biologisk mångfald som grönkompenseras. Andel av denna grönkompensation som avser ekologisk åtgärd.	90%	-	-	-	100%

Kommentar: Andelen projekt med höga värden för både rekreation och biologisk mångfald har kompenserats till 100 procent enligt uppföljning för åren 2006-2010.

Andelen av denna grönkompensation som avsett ekologisk åtgärd har uppgått till procent.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel av projekt, som tar i anspråk mark med sociala och kulturella värden (rekreation), som grönkompenseras. Andel av denna grönkompensation som avser ekologisk åtgärd.	90%	-	-	-	82%

Kommentar:

Andelen projekt där kompensation har skett för att grönyta med höga rekreativvärden har tagits i anspråk uppgick i uppföljning för år 2006-2010 till 82 procent.

Andelen av denna grönkompensation som avsåg ekologisk åtgärd uppgick till 43 procent.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel av projekt, som tar i anspråk mark med värden för biologisk mångfald, som grönkompenseras. Andel av denna grönkompensation som avser ekologisk åtgärd.	90%	-	-	-	97%

Kommentar:

97 procent av de projekt som tagit grönyta med höga naturvärden i anspråk har kompenseras enligt uppföljning för år 2006-2010. Av kompensationsprojekten avsåg 57 procent ekologisk åtgärd.

4.3 Stockholmarna har god tillgång till variationsrika mark- och vattenområden.

Ansvar för delmålet är delat mellan miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att målet uppnås helt, medan miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet uppfylls delvis. Senaste mätningen stadsbyggnadsnämnden återopar för bedömningen gjordes 2009. Bedömningen är att andelen fortfarande är aktuell. Tillgänglighet till park- och naturområden är av stor vikt i planeringen av Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden deltar i arbetet med en ny stadsövergripande Parkplan, den gröna promenadstaden.

Undersökningen Miljö och miljövanor i Stockholm 2010 visar att en majoritet av stockholmarna, drygt 70 procent, är nöjda med tillgången till parker och natur i den egna stadsdelen. Det gäller såväl i ytterområdena som i innerstaden. Det har inte skett någon märkbar ändring i nöjdheten sedan mätningen år 2007.

I Stockholms stad finns 29 officiella strandbad. Fem nya badplatser tillkom under programperioden. Strandbaden är i allmänhet lätta att nå för gående och cyklister och med kollektivtrafik. Drygt 3 av 10 stockholmare använder stadens strandbad ibland eller ofta. Bostadsnära bad används mest. Boende i stadsdelsnämnder i direkt anslutning till Mälaren upplever en god tillgång till strandbad medan boende i stadsdelsnämnder som Norrmalm, Östermalm, Rinkeby-Kista och Enskede-Årsta-Vantör rankar tillgången lägre.

Stockholmarna har ett utbrett intresse för att vistas utomhus i parker och naturområden. Under sommaren beger sig ungefär 60 procent av stockholmarna dagligen eller flera gånger varje vecka ut i stadens parker och naturområden. En stor majoritet av stockholmarna, drygt 80 procent, uppger att de är nöjda med tillgången till parker och natur i den egna stadsdelen. Det gäller såväl i ytterområdena som i innerstaden. Tillgänglighet och avstånd till park- och naturområden är avgörande för hur ofta de besöks.

Bostadsnära bad nyttjas mest. Boende i stadsdelsområden i direkt anslutning till Mälaren upplever en god tillgång till strandbad medan boende i stadsdelsområden som Norrmalm, Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista och Enskede-Årsta-Vantör rankar tillgången lägre.

I Stockholms stad finns i nuläget 29 officiella strandbad. Fem nya badplatser tillkom under programperioden. Strandbaden är i allmänhet lätta att nå för gående och cyklister och med kollektivtrafik. Fler badar vid strandbaden - 35 procent uppger att de ofta eller ibland badar, vilket är fyra procentenheter fler än vid

mätningen 2007. Andelen som sällan badar har ökat något, från 26 procent 2007, till 29 procent 2010.

Stadsbyggnadsnämnden bedöms haft hög rådighet över delmålet utfall.

Miljö- och hälsoskydds-nämnden bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel av Stockholms befolkning som har tillgång till park- eller naturområde inom 300 meter	90 %	-	90 %	-	-
Andel stockholmare som vistas i park/naturområde nära bostaden mer än 1 gång i veckan under sommarhalvåret	57 %	-	-	61%	-
Andel stockholmare som är nöjda med situationen när det gäller tillgången till parker och naturområden i sin stadsdel	86 %	-	-	84 %	-
Andel stockholmare som är nöjda med tillgången till strandbad i sin stadsdel	44 %	-	-	48 %	-

4.4 Stadsbyggandet ska vara långsiktigt hållbart.

Stadsbyggnadsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt.

Stadsbyggnadsnämnden följer översiktsplanens strategier som är ett uttryck för vad Kommunfullmäktige anser som långsiktigt hållbart byggande. Nämnden bidrar på olika sätt till ett hållbart byggande bland annat genom miljöprofilering av stadsutvecklingsprojekt såsom Norra Djurgårdsstaden.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft hög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel nybyggnation som sker på redan exploaterad mark jämfört med jungfruelig mark.	65 %	53 %	55 %	62 %	57 %
Andel nybyggnation som sker i goda kollektivtrafiklägen	95 %		99 %	99 %	99 %

4.5 Staden ska verka för att park- och naturmarkernas biologiska mångfald värnas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Målvärde saknas för delmålet samt dess indikatorer och det är därför svårt att avgöra när målet kan anses vara uppnått.

Under mätperiodens inledande del ökade bete samt restaurering och nyskapande av undersökta naturtyper, något. Mätningar under periodens senare del har inte genomförts eftersom det finns behov av att förbättra rutinerna för uppföljningen av delmålet.

Ekologiskt inriktad skötsel, som bete, är viktigt för en positiv utveckling som kan bidra till förbättrade förutsättningar för flora och fauna i de undersökta naturtyperna.

Restaurering och nyskapande av naturmark samt bete har genomförts på flera platser inom hela kommunen, såväl inom som utanför naturreservat. Exempel på åtgärder under åren 2002-2007 är anläggande av ett femtontal nya småvatten, s.k. groddjursdammar, på flera platser i staden, samt restaurering av Skogvaktarkärret på Järvafältet, där bete av Highland cattle sedan tagit vid. Flera åtgärder har genomförts med stöd från stadens satsning på Miljömiljarden eller den nationella satsningen på lokala naturvårdsprojekt (LOVA).

I bedömningsunderlaget finns risk för dubblering av viss del av datan. Det kan även saknas data. Detta beror på att ansvarsförhållandena förändrats i samband med omorganisering av verksamheter. Olika aktörer kan ha rapporterat data för samma åtgärd men med olika geografisk noggrannhet. Rutiner för uppföljning av delmålet behöver därför förändras något för att motverka den här typen av risk.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel öppna gräs- och våtmarker med bete av den totala gräs- och våtmarksarealen	-	-	-	-	-
Areal mark per år där friställnings- och förnygringsåtgärder genomförts avseende ädellövträd	-	-	-	-	-
Areal mark per år där restaurering och nyskapande av ängar, betesmarker, våtmarker och andra kulturpräglade	-	-	-	-	-

biotoper, genomförts					
----------------------	--	--	--	--	--

4.6 Den ekologiska statusen i Stockholms sjöar och vattendrag förbättras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet uppnås delvis. 2011 hade 17 av 18 sjöar (94 procent) lägre eller oförändrade fosforhalter jämfört med medelvärden för respektive sjö under 1990-talet. Det var bara i Trekanten som fosforhalten var högre.

Sedan 2007 har fosforhalterna minskat i de flesta sjöarna, tydligast är trenden i Långsjön som aluminiumbehandlades år 2006 för att binda fosfor i bottensedimenten. Halterna har också minskat i delar av Mälaren – tydligast i Bällstaviken och Karlbergskanalen-Klara Sjö. Även om fosforhalten fortfarande är mycket hög i Lillsjön har statusen förbättras under senare år. Kyrksjön visar dock en svag ökning av fosforhalten under programperioden 2008-2011.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel sjöar med minskad eller bibehållen total fosforhalt (KF-indikator)	83 %	62,5 %	83 %	83 %	83 %
Andel högtrafikerad vägyta med dagvattenrening	-	-	-	-	-

Miljöeffektiv avfallshantering

5.1 Mängden avfall från stadens verksamheter ska minska.

Trafik- och renhållningsnämnden bedömer att delmålet uppnås delvis. Måluppfyllelsen är svår att mäta eftersom antalet verksamheter förändrats under perioden.

Arbetet för att nå delmålet måste göras inom varje förvaltning/bolag, och i vilken omfattning det skett bör ha rapporterats in av respektive verksamhet. Åtgärder är till exempel krav vid upphandlingar av varor och tjänster, återanvändning av produkter och inventarier inom stadens organisation. Den i miljöprogrammet föreslagna plattformen för återanvändning inom staden har ej kommit till stånd. Stadens verksamheter kan behöva mer vägledning och stöd i hur de ska arbeta med avfallsminimering och återvinning.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Mängden avfall som stadens verksamheter ger upphov till	12000	-	12670	11900	12200

5.2 Mängden avfall som nyttiggörs från stadens verksamheter ökar.

Trafik- och renhållningsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Mängden matavfall har ökat, se indikator ovan. Mängden förpackningar har troligen ökat, men indikatorn anger endast hur stor del av verksamheterna som sorterar. Arbetet för att nå delmålet måste göras i första hand inom varje förvaltning/bolag. Trafiknämnden har arbetat med målet genom att med taxestyrelse och informationsinsatser öka insamlingen av matavfall från stadens verksamheter.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel av stadens verksamheter som sorterar ut förpackningar, papper (KF-indikator)	-	85 %	100%	98,8%	97,2%
Mängden matavfall som stadens verksamheter sorterar ut för biologisk behandling	1500	-	1936	1166	2000
Andel av stadens storkök eller storhushåll i stadens verksamheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling (KF-indikator)	40 %	-	22 %	35 %	37 %

5.3 Andelen farligt avfall som samlas in ökar.

Trafik- och renhållningsnämnden bedömer att delmålet uppfylls delvis. Uppgift saknas för hur stor andel som samlas in av den totala mängden farligt avfall. Andelen farligt avfall i soppåsen har minskat, medan andelen elavfall har ökat. Att elavfallet har ökat beror troligen på att fler produkter sätts på marknaden. Trafik- och renhållningsnämnden har under perioden arbetat med målet genom kampanjer om farligt avfall och elavfall, samt genom att utöka antalet mottagningspunkter.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel farligt avfall inkl. batterier och elavfall i soppåsen och grovavfall	0,6	0,6	0,6	0,6	0,8
Mängd och andel farligt avfall exl. elavfall i hushållssoporna	0,15	0,18	0,18	0,18	0,12
Mängd och andel elavfall i hushållssoporna	0,55	0,61	0,61	0,61	0,73
Andelen hushåll i Stockholm som sorterar ut farligt avfall	75	71	71	76	76

5.4 Mängden avfall per stockholmare minskar samtidigt som mängden avfall som nyttiggörs ökar.

Trafik- och renhållningsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Mängden hushållsavfall per invånare ligger på en relativt konstant nivå.

Andelen förpackningar och tidningar i soppåsen har minskat något mellan 2008 och 2011. Andelen matavfall som sorterar ut biologiskt har ökat under perioden.

Trafik- och renhållningsnämnden har arbetat med målet genom att med taxestyrning och informationsinsatser öka insamlingen av matavfall.

Trafik- och renhållningsnämnden har under perioden även arbetat med att öka nyttiggörandet av grovavfall mottaget på återvinningscentralerna.

Utsorteringen av producentansvarsmaterial ligger till stor del utanför Trafik- och renhållningsnämndens rådighet.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Mängd hushållsavfall per stockholmare	290	-	278,3	280,7	279
Andelen återvinningsbart material i soppåsen	79	81,1	81,1	81,1	72
Mängd och andel elavfall i hushållssoporna	Se mål 5.3				
Mängd och andel matavfall som stadens invånare och verksamheter sorterar ut för biologisk behandling	11	-	6,4	7,7	8,5

Sund inomhusmiljö

6.1 Andelen personer som besväras av hälsoproblem orsakade av inomhusmiljön i stadens egna byggnader minskar.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Miljö- och hälsoskydds nämndens tillsyn på förskolor och skolor medför att verksamhetsutövarna blir uppmärksammade på egenkontrollansvaret för inomhusmiljön. De uppmanas också att åtgärda brister. Vid allvarliga brister t.ex. gällande ventilationen följer miljöförvaltningen upp att åtgärder vidtas. Indikatorerna visar att antalet anmärkningar på brister i ventilationen minskar samt att antalet godkända OVK ökar. En godkänd OVK är dock ett begränsat sätt att bedöma luftkvalitet på då den inte tar hänsyn till personbelastningen. Miljöförvaltningen har bedömt luftkvaliteten som bristfällig i flera fall där OVK har haft bedömningen godkänd.

Rapporterna från tillsynsprojektet har ännu inte uppvisat statistik över att antalet funna brister i inomhusmiljön har minskat. Eftersom stadens alla verksamheter inspekteras en gång vart femte år så får verksamheterna fortfarande sitt första tillsynsbesök. Uppföljning planeras att göras när alla verksamheter har besökts en gång.

För vård- och omsorgsboenden har Micasa gjort en översynen av ventilationen vilket ingick i det energisparprojekt Micasa arbetade med under åren 2009-2011. I 34 fastigheter har Micasa vidtagit åtgärder för att minska energianvändningen. Åtgärder som vidtagits har till exempel varit ventilationsåtgärder och injustering av befintliga system. Andra åtgärder, är konvertering av oljeeldande fastigheter till bergvärme, installation av solfångare och solcellsanläggning.

Vad det gäller bostäder kan ingen trend skönjas utifrån inkomna klagomål ännu. Den långsiktiga satsningen på riktad tillsyn bedöms på sikt ändå leda till minskade problem och därmed ett minskat antal klagomål.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmå i 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel skolor i staden med godkänd ventilationskontroll och god inomhusmiljö (%)	100	68	81	97	96
Andel förskolor i staden med godkänd ventilationskontroll och god inomhusmiljö	100	-	86	94	95

(%)					
Andel äldreboenden i staden med godkänd ventilationskontroll och god inomhusmiljö (%)	100	72	85	45	41
Antal inkomna och handlagda klagomål angående inomhusmiljön i stadens egna byggnader till Miljöförvaltningen (%)	-	-	28	37	47
Andel inspekterade förskolor/skolor som inspekterats i den riktade tillsynen, med brister i egenkontrollen som kräver uppföljning eller tillsynsbesök (%)	-	-	-	-	-

6.2 Av de kommunala flerbostadshusen ska 70 % vara kontrollerade avseende radon.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt. Delmålet har uppnåtts då samtliga av stadens fyra bostadsbolag har kontrollerat radon i minst 70 procent av fastigheterna.

Av totalt 10585 flerbostadsfastigheter, både privatägda och kommunala, i Stockholm stad (2012) är cirka 6 800 kontrollerade med avseende på radon (64 procent). De färdigkontrollerade och godkända fastigheterna uppgår till cirka 4680 stycken (44 procent), det vill säga att samtliga rapporterade radonvärden ligger under riktvärdet (200 Bq/m³). De cirka 2 100 fastigheter som är kontrollerade men ej godkända (20 procent) utgörs av fastigheter där åtgärder pågår för att åtgärda förhöjda halter eller där kompletterande mätningar behöver utföras.

Mätsäsongen pågår fortfarande varför ytterligare fastigheter som klarar riktvärdet kommer att tillkomma under våren.

Indikator	Årsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andelen flerbostadshus i Stockholm (samtliga) där radonhalten understiger 200 Bq/m ³ .	70	-	86	96	96
Andelen flerbostadshus som kontrollerats avseende radon	-	-	-	40	47
Andel av flerbostadshusen i staden som kontrollerats avseende radon	-	-	-	-	-

6.3 Andelen klagomål angående inomhusmiljö till miljö- och hälsoskyddsnämnden som föranleder åtgärd för fastighetsägare minskar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt. Nya koder för uppföljning och statistik har införts under 2009. Svårt att avgöra någon trend. Dock har ärendemängden totalt sett minskat de tre senaste åren.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft låg rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall
	2011	2008	2009	2010	2011
Antal klagomål angående inomhusmiljön, till miljöförvaltningen i byggnader som inte ägs av staden	-	-	-	376	263

6.4 Andelen bullerstörda inomhus minskar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Genom olika åtgärder minskar antalet personer som exponeras för höga ljudnivåer inomhus. Men samtidigt förbättras situationen alltför långsamt för flertalet av de personer som utsätts för måttliga nivåer kring riktvärdena och strax däröver.

Delmålet gäller störning av buller, inte exponering. Generellt gäller att bullerstörningarna ökar i samhället, beroende på en mängd faktorer. Det handlar inte enbart om ökad exponering, utan även om ökad medvetenhet, krav med mera.

Slutsatsen är att om delmålet gällt bullerexponering så får det anses vara uppfyllt. Men störning är inte alltid samma sak, vilket betyder att störningen kan öka samtidigt som exponeringen begränsas.

På flera områden begränsas bullret i Stockholm, samtidigt blir antalet invånare blir allt fler och kraven på en boendemiljö fri från buller har ökat

Resultatet av bullerskyddsåtgärderna visar en årlig minskning av antal boende som exponeras för över 35 dBA inomhus. År 2009 var antalet uppskattningsvis 4000 personer, vilket är en minskning med närmare 90 procent sedan år 2000.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Årsmål	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall
	2011	2008	2009	2010	2011
Andel personer som, minst en gång	-	-	-	62	-

per vecka, upplever sig störda av buller inomhus					
Antal personer som utsätts för trafikbullernivåer inomhus över 35 dBA ekv ljudnivå	-	20000	17000	15000	14000
Antal personer som erhållit minskat buller genom riktade bullerskyddsåtgärder	90	80	89	90	91

6.5 Staden ska verka för att barn och ungdomar inte utsätts för skadliga höga ljudnivåer vid konserter, diskotek och evenemang.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis. Uppfyllelsen är svår att bedöma då det i praktiken inte går att identifiera alla evenemang som arrangeras, det är även osäkert vilka evenemang som barn har tillträde till.

Utifrån de kontroller miljö- och hälsoskyddsnämnden genomfört under de senaste åren kan konstateras att de större konsert- och evenemangsarrangörerna oftast har en bra egenkontroll och är väl medvetna om gällande riktvärden. Det är däremot svårt att få fram en generell bild över alla evenemang där barn och ungdomar har tillträde och det kan dessutom utgöras av tillställningar av mer eller mindre privat karaktär.

Indikatorn baseras på de kontroller som Miljöförvaltningen genomför av evenemang, där barn eller ungdomar har tillträde, och där ljudnivåer över gällande riktvärde för höga ljudnivåer mätts upp. Under 2011 har fyra mätningar utförts, varav tre hade för hög ljudnivå. Två av dessa hade dock inte barn under 13 år i publiken. Under 2011 gjordes enbart uppföljning på arrangörer som tidigare misskött sig, därav den stora andelen överskridanden.

Uppföljningsansvarig nämnd bedöms haft medelhög rådighet över delmålet utfall.

Indikator	Arsmål 2011	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011
Andel evenemang, där barn och ungdomar har tillträde, som har ljudnivåer över gällande riktvärde	-	17	20	29	75